



PROGRAM POGOVORA

Gledališniški zajtrk – 18. marca 2026, ob 8.30 do 9.30 | SLOGI, Mestni trg 17, Ljubljana
Trajanje: največ 90 minut.

Pesem o gledališču

Naj vam povem nekaj o gledališču.

Ne o zgodbah, ne o igralcih, ne o umetnosti.
O tem, kaj se zgodi, ko ugasnejo luči.
Ko sediš v temi s tujimi ljudmi in čakaš.

V črnem zrcalu odra nekaj vznikne.
Še slišim svet izpred minute, potem nič več.

Gledališče je kot zdravilo za nevidno.
Ni vedno prijetno. Pogosto rani,
ker te prime za roko in reče: glej.
Kdo si.
Kaj si, ko si sam.
Kako si lahko drzen in pogumen.
Glej, kako in česa se bojiš.

In gledam.
Ne le dogajanja na odru,
ampak svojo senco, ki trepeti ob boku nekoga ob meni.

V gledališču skupaj zadržujemo dih.
V življenju pred tem bežimo.
Tudi pred ranljivostjo.
Tukaj jo dobimo nazaj – v besedah, v dejanjih.

Tu ni zaslona, ki ga lahko ugasnemo.
Ni vsečkov.
Samo naše telo nasproti drugemu telesu,
ki trpi, ljubi, umira, vstaja.

Za trenutek začutim,
da sem del nečesa starega in nujnega.
Kot bi se zbrali okoli ognja



in si pripovedovali: tole se je zgodilo meni.
Da ne bi pozabili,
kako se čuti biti človek.

Ko se luči znova prižgejo, smo drugačni.
Nisem se naučil nič pametnega.
Samo to:
da tudi ti, neznani nekje v vrsti z mano,
nosiš isto krhkost.

In da je to, morda,
največja skrivnost gledališča.
Da ne govorimo le drug z drugim,
ampak eden za drugega.
Za trenutek.

Kajti zunaj čaka svet,
ki bo spet zahteval,
da se pretvarjamo
in da smo nepremagljivi.

Tukaj pa ne.
Tukaj smemo biti ljudje.
Samo to.
In to je vse.

UVODNI NAGOVOR (največ 2 min)

Povabil sem vas, ker se zaposleni in delujoči v gledališčih – ali širše na področju umetnosti – počutimo nevidni in podcenjeni. Letošnja predvolilna kampanja področja kulture – še posebej gledališke in uprizoritvene umetnosti – skorajda ne omenja. Programi strank prinašajo splošne formulacije brez konkretnih zavez. Sem Boris Mihalj, predsednik Zdrúženja dramskih umetnikov Slovenije. V svojem in v imenu področja, ki ga zastopam, vas danes vabim k odprtemu pogovoru o vprašanjih, ki zadevajo prihodnost slovenskega gledališča. Pričakujem konkretne odgovore. Ne načelne podpore umetnosti – konkretne zaveze.

SKLOP 1 – Stavba in infrastruktura (največ 20 min)

1a. Razmere ansambla na začasni lokaciji

Ansambel SNG Drama Ljubljana že dve leti deluje brez ustreznih prostorov za individualno umetniško delo, kar vodi v izgorelost in odpovedi predstav. To zmanjšuje prihodke zavoda in vpliva na plače, nagrade in regrese.



Dodatek za malico se ne izplačuje,
delovni čas ni upoštevan.

Rešitev so jasni, poenoteni pravilniki, ki določajo pravice in dolžnosti. Dokler ti niso sprejeti, vodstvo lahko izkorišča zaposlene.

Deljen delovnik dodatno prisili zaposlene v dvakratno dnevno potovanje. Vse to izhaja iz temeljnega problema: nespoštljivega in nestrokovnega odnosa do umetnikov in vseh zaposlenih v podpornih službah. Šele ob spremembi tega odnosa ima vrnitev v matično stavbo pravi smisel. Kdaj se ansambel vrača – in ali se vrača v spoštljivo institucijo?

1b. Transparentnost stroškov in časovnica prenove

Država mesečno plačuje 71.000 EUR za najem zasebnih prostorov, medtem ko matična stavba ostaja prazna. Potrebna je javna časovnica prenove z vsemi stroški in mejniki. Dolgoročni najemi vodijo k postopni privatizaciji javne kulturne infrastrukture, omejujejo avtonomijo in ogrožajo trajnost dostopa.

Rešitev so investicije v javno last ali mešani modeli z jasnimi pogoji za javni interes.

1c. Konzervativna obnova obstoječe stavbe in nova lokacija

Zagovarjam ohranitev historične celote z konzervativno obnovo in izgradnjo nove, sodobne stavbe na drugi lokaciji (predvideno zemljišče za Center znanosti v Trnovem, le 800 m od Drame, v lasti RS, z dostopom in parkirišči). Konzervativna obnova je cenejša, hitrejša in manj birokratska. Javna sredstva, ki danes odtekajo k zasebniku, bi se prenesla v obnovo in gradnjo. Gre za realno, finančno vzdržno in politično izvedljivo rešitev.

SKLOP 2 – Financiranje in upravljanje (do 15 min)

2a. SNG Drama kot neposredni prejemnik proračunskih sredstev

Drama ne sme biti odvisna od diskrecijskih odločitev ministrstva. Zahtevamo stabilno, zakonsko urejeno financiranje. Neposredno proračunsko financiranje depolitizira institucijo, omogoča umetniško neodvisnost in dolgoročno načrtovanje.

Stabilno, zakonsko zajamčeno financiranje je pogoj za umetniško neodvisnost in dolgoročno načrtovanje. Soglašate?

2b. Stalni mehanizem dialoga med vlado in kulturno stroko

Ministrstvo je nadzorni organ javnega zavoda: imenuje vodstvo, zagotavlja sredstva ter ocenjuje in usmerja njegovo delovanje.

Ko pa zaposleni ali stanovsko združenje ministrstvo pozove k ureditvi konkretnih problemov, se to pogosto spremeni v nezainteresiranega in brezmočnega opazovalca ter odgovornost preda nazaj vodstvu zavoda kot vprašanje delodajalčevih diskrecijskih pravic. Vodstvo se nato sklicuje na nemoč, saj je ministrstvo tisti, ki odloča.

Krog se tako sklene: ministrstvo ima vse vzvode oblasti, a se jim v ključnem trenutku odpove. Nastane navidezna odgovornost, ki ustvarja nerešljive vozele.



Institucija obstaja zaradi umetnikov, ne zaradi uprave. Uprava mora biti servis umetniškega poslanstva, ne njegov gospodar.

Zato potrebujemo stalni, formalni mehanizem dialoga med vlado, resornim ministrstvom in reprezentativnimi organizacijami s področja kulture – mehanizem, ki temelji na medsebojnem zaupanju, razvezuje ta zaprti krog in ministrstvo vrača k prevzemu lastne nadzorne odgovornosti.

2c. Sistemska zaščita pogojev umetniškega dela

Umetniški poklici so fizično in psihično izjemno zahtevni, vendar kulturne organizacije in samozaposleni umetniki nimajo dostopa do takojšnje specializirane zdravstvene oskrbe.

Zahtevamo vzpostavitev specializiranega zdravstvenega dispanzerja za umetnike – po vzoru zdravstvene podpore, ki jo imajo vrhunski športniki.

Davčna obravnava nepridobitne umetniške dejavnosti pa je enaka obravnavi komercialnih subjektov. Zato zahtevamo zmanjšanje ali odpravo nepremičninskih davkov za prostore, namenjene umetniškemu raziskovanju in ustvarjanju.

SKLOP 3 – Položaj umetnikov (okoli 20 min)

3a. Tarifnik za samozaposlene

ZDUS je oktobra 2025 ministrstvu posredoval konkreten predlog tarif za vse poklice v gledališki produkciji. Predlog je obravnaval študente, začetnike, ustvarjalce in vrhunske umetnike, a še ni bil obravnavan.

Kdaj bo kulturna politika uredila zagotovitev delu primernih honorarjev? Javni zavodi bi morali biti zgled dobre prakse – zagotavljati primerne honorarje, sklepati predpogodbe in jamčiti število ponovitev. Namesto tega so najbolj stiskaški naročniki, kar je paradoks, ki ga kulturna politika ne sme več tolerirati.

3b. Beneficirani delovni staž

Telo in glas v nobenem poklicu ne zdržita do splošne upokojitvene starosti. Ureditev beneficiranega delovnega staža za dramske umetnike je vprašanje osnovne socialne pravičnosti – a tudi pametne kadrovske politike. Ta pobuda ni nova: ZDUS jo je uspešno zagovarjal že leta 1957, a je padla zaradi vpliva posameznikov. Čas je, da jo dokončno uredimo.

Ko se izkušenemu umetniku na lastno željo prej odpre možnost umika iz aktivnega nastopanja, se hkrati odpira prostor za vstop mladih v umetniške procese in v delovne procese mojstrenja poklica. Gre za trajnostno rešitev, ki koristi vsem generacijam.

SKLOP 4 – Razvoj in vizija (15 min)

4a. Gledališče kot kulturnoturistična in gospodarska priložnost

Slovenska gledališka produkcija ima neizkoriščen mednarodni potencial – gostovanja,



koprodukcije, festivali, prevodi dramskih del.

Obnova in gradnja sodobnih gledaliških stavb ni strošek, temveč naložba – v nova delovna mesta, kulturni turizem in promocijo Slovenije.

SKLOP 5 – Odprta razprava (največ 15 min)

Odprtih vprašanj je veliko in vseh danes ni mogoče predstaviti. Kar smo izpostavili, je le del slike. Zato je ta zajtrk tudi klic – moj osebni in naš skupni – k sodelovanju v javno dobro. Gledališka umetnost ni obrobna dejavnost: je ogledalo skupnosti in izkaz tega, kako se kot narod predstavljamo v mednarodnem prostoru. Vabim vas, da tega ne razumete kot pritisk, temveč kot priložnost.

Vprašanja medijev in prisotnih.

PISNI VPRAŠANJI ZA KANDIDATE (odgovor po dogodku)

1. SMG – sistemski problem, ne izoliran primer

Slovensko mladinsko gledališče Ljubljana se sooča s prenovo. Ali ansambel čakajo enake težave kot ansambel Drame? Prostorska problematika ni enkratna – zahteva sistemsko rešitev za vse gledališke institucije.

2. Karierna dinamika mladih umetnikov

Število diplomantov gledaliških akademij vsako leto presega realne možnosti zaposlitve. Potrebne so sistemske rešitve za prehod iz izobraževanja v profesionalno delo. Na primer financirane pripravniške pozicije v javnih zavodih.

3. ZDUS ob tej priložnosti naslavlja pobudo za ustanovitev Oddelka za gledališče v okviru ZRC SAZU, ki bi mu Republika Slovenija zagotovila pogoje za delo in razvoj. Oddelek bi sistematiziral obstoječe raziskave, spodbudil interdisciplinarne projekte, v sodelovanju s SLOGI omogočil trajnostno ohranitev gledališke dediščine ter konkretno pripomogel k sistematičnemu razvoju gledališkega področja.

dr. Boris Mihalj, predsednik